ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 101, Şubat 2020, s. 455-462

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.39798>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
18.11.2019

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.02.2020

Uğur GÜLCÜ

Akdeniz Üniversitesi, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kamu Yönetimi, Kentleşme, Göç
ug.gulcu@gmail.com

ANTALYA'DA TURİZMİN KENTLEŞMEYE ETKİSİ¹

Öz

Göç bir değişme sürecidir. Göçle birlikte hızla nüfusu artan kentlerde hızlı ama bir o kadar da plansız kentleşmeler olmuştur. Kentlerde nüfusun hızlı artışı, kalkınma, sanayileşme, tarımın insan gücünden makineleşmeye geçmesiyle bölgeler arası göçler artmış, kentlerin benzeri görülmemiş bir yoğunluğa ulaşmasına neden olmuştur. 1927 yılında 17.256 kişinin yaşadığı Antalya, 2018 yılına gelindiğinde 2.426.347 nüfusa sahip bir büyükşehir halini almıştır. Antalya, 1980'lerde yapılan turizm teşvikleriyle çok sayıda turistik tesise kavuşmuş, adını turizmle ön plana çıkarmayı başarmış, turizm hizmetlerine yönelik işgücü ihtiyacını ise diğer bölgelerden gelen içgöçle karşılamıştır. Kentin hızlı kentleşmesinde klasik kentleşme modellerinden farklı olarak en büyük etken olan turizm ile Antalya'nın kentleşmesini Mullins'in tarif ettiği "turizm kentleşmesi" olarak değerlendirilebiliriz. Bu çalışma, 1980 sonrası Antalya'nın kentleşmesinde turizmin etkisini, bu etkinin kentin işgücü dağılımında turizmdeki yoğunlaşması ve kentin mekânsal dağılımı üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Antalya'nın 1980 sonrası nüfus istatistikî verileri analiz edilip, hazırlanan veya uygulamaya konulan turizm kalkınma ve teşvik planları incelenerek Antalya'nın kentleşmesinde turizmin etkileri tespit edilme-ye çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Antalya, Turizm, Kentleşme, Proje

¹ Bu makale 7-9 Eylül 2018 Tarihleri Arasında Karaman'da Düzenlenen III.KENTFOR'da Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur.

THE IMPACT OF TOURISM IN ANTALYA ON URBANIZATION

Abstract

Migration is a process of change. There has been rapid but unplanned urbanization in cities whose population has rapidly increased with migration. The rapid increase of population in cities, development, industrialization and the transition from agriculture to manpower have increased the migration between regions and caused the cities to reach an unprecedented density. Antalya, where 17,256 people lived in 1927, became a metropolitan city with a population of 2,426,347 in 2018. Antalya, with the tourism incentives made in the 1980s, has reached many tourist facilities, has succeeded in putting its name to the forefront with tourism, and has met the need for labor for tourism services from the other regions. Unlike classical urbanization models, the most important factor in the rapid urbanization of the city is the 'tourism urbanization' described by Mullins. In this study, the effect of tourism on the urbanization of Antalya after 1980, the concentration of labor distribution in the tourism field, aims to reveal the effects on the spatial distribution of the city. The population statistics of Antalya after 1980 will be analyzed and the tourism development and incentive plans prepared or put into practice will be examined and the effects of tourism on the urbanization of Antalya will be determined.

Keywords: Antalya, Tourism, Urbanization, Project

Çalışmaya esas olan turizmin kentleşmeye etkisi incelenmeye başlamadan önce ülkemizde göç ve kentleşme konularına da değinmek gerekir. İnsanoğlu, tarihin bilinen en eski zamanlarından bu yana kimi zaman daha güvenli yer bulabilmek, kimi zaman ise barınma, güvenlik vb. ihtiyaçlarını daha kolay karşılayabilmek amacıyla yeni mekânlara gitmiş, yeni yurtlar edinmiştir. Dünya üzerinde, sosyal sistem içindeki kişilerin mekândaki dağılımında devamlı olarak değişimler olmaktadır (Tekeli, 2008:18). Meydana gelen bu yer değiştirmeler, sebebi ne olursa olsun “göç” olarak algılanmıştır. Göç sadece insanların yaşadığı fiziksel mekânı değiştirmekle sınırlı kalmamış, aynı zamanda fertlerin ve toplumların yaşam tarzından kültürüne, göç edilen yerin yaşam şartlarına kadar her konuda birçok değişikliğe neden olan modernitenin bir kavramı, etkili bir süreç olarak görülmektedir (Tekeli, 2008:42).

Göç, insanoğlunun yer değiştirme içgüdüsünün bir sonucu olarak ilk toplumlarla birlikte ortaya çıkmış olan nüfus hareketlilikleridir (Coşkun, 2008: 241). Bilimsel kaynaklar incelendiğinde göç kavramı üzerine çok tanım yapılmış olup, yapılan yorumlarda temel eksen yaşanan coğrafi yerin değişimi ve nüfus hareketliliğidir.

Endüstri devrimi sonrasında göç olgusu ivme kazanmış (Güzel ve Meder, 2011:118) para ekonomisinin etkili olması, ticaretin gelişmesi ve üretimin pazarlanmasında en etkin rolü oynayan kent merkezlerinin ortaya çıkması ve büyümesiyle geleneksel toplumsal yapılar hızla değişmeye başlamış, yerleşim bölgeleri arasında göçlerin hızını artırmıştır (Karpas, 2003:40).

Ülkemizde Göç

Ülkemizde göç olgusu araştırıldığında; diğer ülkelerde de görüldüğü üzere, kentsel merkezlerin hızlı büyümesi, sanayileşme ve ticaretin artması, ihtiyaç duyulan işgücünün çoğunlukla az gelişmiş diğer bölgelerden karşılanması gibi benzer özellikler barındırmaktadır. Günümüzde

göçlerin nedenleri irdelendiğinde sebepler içinde en dikkat çekici olan iktisadi nedenlerdir. Sonrasında siyasi, sosyal, doğal afet, terör, eğitim, güvenlik ve benzeri nedenleri bulunmaktadır (Ceylan, 2013:331). Tarımda makineleşme, kıyın itici nedenleri ve kentin barındırdığı eğitim, sağlık ve sosyal hayat zenginliği gibi yaşam kalitelerinin yükselmesi gibi çekici nedenler insanların göç nedenleri arasında yer almaktadır (Tezcan, 2011:6).

Daha önceki dönemlerde çeşitli araştırmalar yapılmış olmasına rağmen Türkiye’de göç edenlerin göç etme nedenlerini belirlemek üzere ilk defa 2000 yılı Genel Nüfus Sayımında geniş çaplı bir bilgi toplanmış ve 1995-2000 döneminde ülke içinde göç etmiş kişilerin göç etme nedenleri ana hatlarıyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde, 1995-2000 arası göç etmiş 4.788.193 kişinin %25,67’si hane halkı fertlerinden birine bağımlı göç, %20,05’i iş arama/bulma, %13,42’si tayin/atama, %11,56’sı eğitim ve %7,43’ü evlilik gibi nedenlerle başka bir şehre göç ederek yaşadıkları coğrafi mekânı değiştirmiş oldukları görülmüştür (Kocaman, 2008:53). Aslında göçün temel sebebi günümüzde geçim zorluğu ve ekonomik fırsat arayışı olmasının yanında şehirde yaşama istek ve dürtülerinin çoğalması da oldukça etkili olmaktadır (Balcıoğlu, 2007:26).

Kentlerin nüfus artış hızları incelendiğinde, Türkiye’de yapılan önemli yatırımlar sonucu duyulan işgücü ihtiyacı nedeniyle bazı yerleşim merkezlerinin nüfuslarının normalden hızlı, hatta öngörülemez derecede fazla olduğu görülmektedir. 1955 yılında Batman’da açılan rafineri, Kırıkkale’de açılan Makine ve Kimya Fabrikası, Ereğli ve Karabük’te Demir-çelik fabrikalarının kurulması (Işık, 2005:64) ve 1969 yılındaki Turizm Gelişim Alanı Projesiyle turizm sektöründe atağa geçen Antalya (www.mo.org.tr), kentsel mekanları ve nüfusu hızlı artan kentler arasında ilk sıralarda yer almışlardır.

Antalya’da Kentleşme

Antalya, Bergama Kralı II. Attalos Philadelphos’un (M.Ö. 159-138) “Bana Bir Yeryüzü Cenneti Bulun” isteğiyle askerleri tarafından bulunup krala önerilmiştir. Dönemin Doğu Akdeniz ticaretinde önemli bir konumda bulunması, doğal ve korunaklı limanı ile stratejik ve ekonomik öneme sahip olması ile hızla kentleşmeye başlamıştır (Varkıvanç, 2012:97). İlk zamanlar Attalos, Atteleia, Atalia, Adalia, Adelle ve en sonunda Antalya olarak isimlendirilen kent, zaman içinde birçok kez istilaya uğramış ve el değiştirmiştir.

Cumhuriyet’in kurulduğu yıllarda sadece kale-içi ve çevresinde yerleşimler görülen (Güçlü, 2002:35-36) kentte karşılaşılan birçok sorunun yanı sıra nüfus artışı ise en önemli problem olarak yer almıştır. Öyle ki, 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımında Antalya kent merkezi nüfusu 17.256 iken 20 Ekim 1935 yılında ikinci kez nüfus sayımı yapıldığında, aradan geçen 8 yıl sonunda, kent merkezi nüfusu %33,24 artış göstermiş ve 22.993 olmuştur (Sönmez, 2011:228,282, 303). İkliminin diğer bölgelere nazaran ılıman olması, tarımsal alanlarının elverişli olması ve liman kenti olması dolayısıyla kent, her zaman ilgi odağı olmuştur (Gülcü, 2018:1985-1988).

1930’larda sadece bir konağın odalarında otel hizmetleri verilerek (Zobu, 1977:295-297) turizmden yoksun olan kentin gelişmesi ve toplumsal alanda ilerlemesi için Atatürk tarafından kurulan halkevleri ile modern bir şehre kavuşmasına yönelik halk her alanda bilgilendirilmiştir. Birçok okul, yol, bina ve hizmet üretilmiş, halkın modernleşmesi ve çağın gereklerine uyum sağlayabilmesi için kurslar, konferanslar, eğitimler ve benzeri çok sayıda etkinlikler düzenlenmiştir (Gülcü, 2016:426-427). Hızla ilerleyen kentleşmeden Antalya da nasibini almış ve hızla

nüfusu artarak 1927 yılında 17.256 olan nüfus, 1960 yılında 50.963’e yükselmiştir (Gönüllü, 2010:117). Her geçen gün nüfusu daha da artan kentte, 2018 TÜİK istatistiklerine göre toplam 2.426.356 kişi yaşamakta (www.tuik.gov.tr) olup ülkemizin hızlı büyüyen ve en önemli turizm merkezlerinden biridir.

Antalya’da 1977 yılına kadar ciddi bir şehir planlaması yapılmamış, ilk imar planı 1957 yılında İller Bankası’na yaptırılmış fakat bu plan sadece mevcut yapıların harita üzerine işlenmesinden öteye geçememiştir. 1980 yılında araştırma ve bilimsel etütler ile hazırlanan yeni bir planla kentin verimli tarım alanlarının korunması tasarlanmış, doğu ve batı kıyıları ise turizm amaçlı planlanmış ancak uygulama şansı olmadan 12 Eylül askeri darbesi ile ertelenmek zorunda kalmıştır (Esengil, 2002:61).

Ülkemizde 1950 yılından itibaren köylerden şehirlere doğru çok yoğun ve hızlı bir göç hareketi yaşamış iken 1980 sonrasında gerçekleşen göç hareketleri ve nüfus istatistikleri incelendiğinde kırdan kente göç olgusunun azaldığı ve buna karşılık kentler arası göç hızının ise artmış olduğu görülmektedir (www.tuik.gov.tr). Kentleşmenin 1950’li yıllardan günümüze kadar devam eden süreci incelendiğinde, kentleşmenin nedenlerinde önemli değişimler yaşanmıştır. Önceleri kırdan kente doğru gerçekleşen göç yönü 1980 sonrasında bölgesel eşitsizliklerin artmasıyla kentler arası göç olarak yön değiştirmiştir. Farklı çekim nedenlerine sahip Bursa, Antalya, Muğla gibi kentler, göçerlerde ilgi odağı olmaya başlamış, bu yönüyle yeni kentleşme modelleri gündeme gelmiştir (Işık, 2005:65-66; Yakar, 2013:247-249). Göçle birlikte nüfusu artan kentlerde beklenmedik oranda hızlı ve plansız yerleşimler olmuştur. Nüfusun plansız bir şekilde hızlı artışı, yeni iş imkanları, kalkınma, sanayileşme, ticaret, tarımın insan gücünden makineleşmeye geçmesi ve eğitim ihtiyacı gibi nedenlerle ülke içinde göçler artmış, kentlerin benzeri görülmemiş bir yoğunluğa ulaşmasına neden olmuştur.

Kentleşme kavramında konuyu kentlerin nüfus artış hızları açısından değerlendirme yapıldığında, ülkemizde damgasını vuran en önemli unsurların turizm ve sanayi olduğu görülmüştür (Işık, 2005:65). Antalya ekonomisi ise 3T ekonomisi yani “Turizm, Tarım ve Ticaret” sektörleri üzerine yoğunlaşmıştır. 1950-1980 döneminde ülkemizde kentlerin hızla göç alarak büyümesiyle gecekondulaşma olgusu ortaya çıkmıştır (Güçlü, 2002:29). Her ne kadar 1960-1970 yılları arası kent merkezinden kuzey kısımlara doğru gecekondulaşma görülmüş olsa da (Manavoglu ve Kutlu, 2012:194) Antalya’da bu olgu özellikle 1950-1960 yılları arası kentteki sıtma, sivrisinek vb. sağlık şartlarının iyileşmesiyle nüfusunda büyük artış (Güçlü, 2002:29) görülmüş olmasına rağmen diğer büyük şehirlere oranla gecekondulaşma daha az yoğunlukta yaşanmıştır.

Antalya’da Turizmin Kentleşmeye Etkisi

Turizm günümüzde özellikle ülkelere sağladığı olumlu ekonomik etkisiyle tüm dünya ülkeleri tarafından ilgi odağıdır. Türkiye’nin tüm bölgeleri ele alındığında her bölgenin kendine has özellikleri bulunan turizm faaliyetleri bulunmaktadır; Nevşehir’de Peri Bacaları, Mardin’de Mardin Evleri, Muğla ve Antalya bölgesinde deniz, tarih ve tabiat güzellikleri ve burada ayrıntılarıyla listelenemeyen onlarca turizm bölgesi bulunmaktadır.

Deniz, güneş, doğa ve tarihin mükemmel bir uyum içinde bulunduğu, iklimi yeryüzü cenneti sayılabilecek seviyede beğeni toplayan Antalya, 20.909 km² yüzölçümüyle (Türkiye İstatistik Yıllığı 2012:5), Akdeniz bölgesinin en güzel ve temiz deniz kıyılarına sahibi yerleşim bölgesidir. Uzun bir kıyı şeridine sahip kent, girinti-çıkıntı dâhil 640 km uzunluğundaki kıyıları (www.antalyakulturturizm.gov.tr) boyunca, özellikle Roma döneminden kalma antik kentler,

antik limanlar ve anıt mezarlar, doğal güzelliklerin hüküm sürdüğü koylar, kumsallar, ormanlar ve akarsular yer almaktadır (ATSO, 2013:3).

Antalya, Türkiye'nin ve dünyanın en önemli turizm bölgelerinden biridir. Merkez, Kaş, Demre, Kemer, Serik, Manavgat, Alanya ve Gazipaşa ilçelerinde önemli sayıda turizm merkezi bulunmaktadır.

Kentte turizm, 1950’li yıllara kadar ilerleme göstermemiş olsa da bu yıllarda fark edilmiş ve faaliyetlere başlanmıştır. 1953 yılında kentte toplam 400 yatak kapasiteli konaklama tesisleri bulunmaktaydı. O yıllarda uluslararası turizm kent için henüz küçük gemi turlarından ibaret olup 1954 yılında 97 turist, 1960’da ise sadece 380 yabancı ülke vatandaşı Antalya’yı ziyaret etmişlerdi (Gönüllü, 2010:480-482). 1950’li yıllardan itibaren dünya çapında artarak büyüyen deniz turizminde kent belediyesinin plajları yeniden düzenlemesi ve kiralanabilen plaj evleri yapması deniz turizminin artmasında oldukça etkili olmuştur (Gönüllü, 2010:221-224).

Ülkemizde ise deniz turizminin gelişmesi, 18.09.1969 tarih ve 6/12209 nolu Bakanlar Kurulu kararıyla Çanakkale’den Mersin’e kadar uzanan sahil şeridinin 3 km derinliğe kadar kapsayacak şekilde Ege ve Akdeniz kıyılarını “Turizm Gelişim Alanı” olarak tanımlamasıyla başlamıştır (www.mo.org.tr). Proje sonunda turizmin gelişmesi hedeflenmiş ve yabancı ülkelerden gelecek turistlerden elde edilecek döviz gelirleriyle ülke ödemeleri dengesine katkıda bulunması amaçlanmıştır. Bu proje ile Antalya’da %80 oranında dış turizme hizmet edecek Olympos-Beydağları Milli Parkı bölgesinde ilk planda 25.000, 1995 yılında 62.000 ve 2000 yılında ise toplam 65.000 yatak kapasiteli tesislerin kurulması planlanmıştır (Örs, 2009:205).

Elde edilecek dövizin ülke ekonomisine önemli katkı sağlayacağı düşünüldüğünden projenin başarılı bir şekilde uygulanması için kamu tarafından gerek görülen her türlü önlem de alınmış; devlet tarafından yüksek standartlı altyapılar yapılmış, özel sektöre 49 yıllığına uygun kira bedelli kamu arazisi tahsisi sağlanmış, uygun yatırım ve işletme kredileri verilmiş, hibe nitelikli “Kaynak Kullanımını Destekleme Primi” verilmiş, sigorta primlerinde indirim uygulanmış ve yerli donanım alımında KDV iadesi yapılmıştır. Tüm bu teşvikler yapılırken aynı zamanda doğal ve tarihi çevreyi koruyucu önlemler de devlet tarafından alınmış, bölgede ihtiyaç duyulan sağlık merkezi, otelcilik eğitim merkezi ve uygulama oteli, turizm danışma büroları gibi tüm sosyal ihtiyaçlar devlet tarafından yapılmıştır (Örs, 2009:206-210). Proje, başarılı bir şekilde uygulanmış ve 1991 yılında Rio De Janeiro’da Dünya Turizm Örgütü tarafından düzenlenen kongrede dünyanın en başarılı 6 bütünleşik turizm gelişim projesinden biri olarak seçilmiştir (Örs, 2009:208-210). Hazırlanan projenin uygulanmasındaki başarı ve karlılığı fark edildiğinde ise maalesef çevre ve tarihi yerleri koruma yaklaşımından uzaklaşıp tüm doğal hayat olumsuz etkilenmiş fakat aynı zamanda hedeflenen turizm kapasitenin üç katına ulaşılabilmiştir (Örs, 2009:209-211).

Turizm Bakanlığı 1973 yılında, Antalya'nın master planı ve Turizm İmar Planını hazırlatmıştır. Turizm İmar Planında 2000 yılına gelindiğinde 175.000 yatak kapasitesine ulaşılacağı öngörüldüğü halde tahminlerin çok üzerinde, bu kapasite 230.000 olmuştur. Antalya, aradan geçen kısa sürede ülke içinde ve dışında "turizm metropolü" olarak yerini almıştır. Tüm bu proje faaliyetlerinin uygulanmasında ve tesislerin kurulmasında devlet desteği, en büyük katkı olmuş (Esengil, 2002:60) ve 1980’lerde turizm, yeni işgücü ihtiyacı, iklim, kentsel çekicilik özellikleriyle yoğun göçe maruz kalmıştır (Güçlü, 2002:45).

Turizm kentleşmesi son dönemlerde gündeme gelmiş ve diğer kentleşme modellerinde kabul gören ticaret veya sanayii merkezlerinden ziyade turizm konusunda önem kazanmış yerleşim merkezlerinin kentleşmesini konu edinmiştir. Bu konuda ilk tanımlama ve araştırmaları Mullins tarafından yapılmıştır. Turizm kentleşmesini, “çok sayıda turiste, başta eğlence, haz, dinlenme olmak üzere çok çeşitli tüketim fırsatları sunan, bu hizmetlerin büyük bir kısmının kısa bir zamanda tüketilmesinin hedeflendiği kentler” olarak tanımlayan Mullins’e göre turizm kentleşmesinde;

- Mekânsal kullanım farklılıkları,
- Nüfus artış hızı ve işgücü oranları,
- Büyük oranda turizm hizmetleri ve inşaat sektöründe yoğunlaşmış çalışan nüfusun iş kollarına göre dağılımı,
- Diğer kentlere kıyasla turizmin geliştirilmesi adına yapılan devlet teşvik ve yatırımları yönüyle incelendiğinde turizm kentlerinde, belirgin bir farklılığa sahiptir (Mullins, 1992:188).

“Deniz-kum-güneş” turizmi ile temsil edilen Antalya, Mullins’in tarif ettiği Turizm Kentleşmesi kavramına tam olarak uyum sağladığı görülmektedir. İkliminin Türkiye ortalamasından sıcak olmasıyla yaz döneminde deniz turizmi, kış mevsiminde ise kongre, toplantı ve spor organizasyonları için çok sayıda yerli veya yabancı turist için ilgi odağı haline gelmiştir. Kentin yapısal dağılımına bakıldığında turizm tesislerinin yoğunluğu ve büyüklüğü ile dikkat çekmektedir. Hızlı nüfus artışının görülmesi, işgücü dağılımında yoğunlukla turizm faaliyet kollarında çalışan sayısının fazla olması, turizm projelerinde devletin kredi veya kamu arazisi tahsisinde yardım etmesiyle tüm gerekli kriterlerin sağlandığı anlaşılmaktadır.

2019 yılı itibariyle ülke genelinde bulunan toplam 12.584 tesisten 1.877 tanesi Antalya’da bulunmaktadır. Her ne kadar toplam tesislerin %15’i olarak görünse de kentte bulunan tesislerde 616.739 yatak kapasitesi ile ülke genelinin %36’sını barındırmaktadır (www.antalyakulturturizm.gov.tr). Bu haliyle düşünüldüğünde Antalya’da turizm amaçlı kurulan ve işletilen tesisler ortalamaların üzerinde büyüklükte ve kapasitede olduğu görülmektedir.

Her yıl ülkemize turizm amaçlı gelen yabancı ülke vatandaşları incelendiğinde ise yine benzer bir tablo ile karşılaşılmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün yayınlamış olduğu istatistikler analiz edildiğinde; 2018 yılında ülkemize giriş yapan 39.468.492 yabancının (www.goc.gov.tr) %32’si (12.686.466 yabancı) havayolu ile sadece dış hatlar terminalinden Antalya’ya turizm amaçlı gelmiş ve ortalama 6,9 gün kentte kalmışlardır (www.antalyahavalimani.gov.tr). Bu sayı ülkemize gelen toplam turist sayısı ile orantılandığında yaklaşık her 3 yabancından 1’inin kente geldiği ve Antalya’nın Türkiye turizmi açısından ne derece önemli olduğu görülmektedir. Antalya’nın sahip olduğu doğal ve kültürel zenginliği, kıyı, kültür, kongre, golf, yat, spor turizmi gibi birçok türüne elverişli iklimi ve tesislere sahiptir.

Karayolu taşımacılığı veya ülke içinden aktarmalı olarak Antalya iç hatlar terminaline gelen yabancı turistlerin sayısı konusunda bir bilgiye ulaşılamamıştır. Sadece turizm amaçlı değil, aynı zamanda 2019 nisan ayı itibariyle kentte sürekli ikamet eden ve çoğunluğu Rusya Federasyonu vatandaşı olan toplam 84.757 yabancı bulunmaktadır (Antalya İl Göç).

Ülkemizde Kocaeli, Kırıkkale, Konya gibi bazı kentler sanayi atılımıyla büyümüş ve işgücü ihtiyacı nedeniyle nüfuslarını artırırken İstanbul, Kayseri, İzmir gibi ticaretle yoğunlaşmış

kentler de yine büyümeye devam etmişlerdir. 1980'li yıllara kadar ne ticaret ne de sanayi atılımı yapmamış Antalya, Muğla, Aydın gibi turizm faaliyetlerine başlamış bölgelerin kentleşme hızı oldukça yüksek oranda bir büyüme kaydetmişlerdir.

Turizm kentlerindeki hızlı kentleşmede turizmin etkisinin olduğu açıkça görülmektedir. Antalya'daki turizm yatırımlarının, turizm tesisleri başta olmak üzere diğer birçok alanda yeni istihdam olanağı yarattığı ve bunun sonucunda Antalya ve çevresine yoğun bir içgöç akımının olduğu görülmektedir (Işık ve Zoğal, 2017:74-76).

Sonuç

İklimi ve doğal güzellikleriyle turizm faaliyetlerine son derece uygun şartlar taşıyan Antalya, önceki dönemlerden farklı olarak 1969 yılında hazırlanan turizm projesi ve devlet destekleri sayesinde ulusal ve uluslararası alanda hızla turizm alanında tanınmaya başlamıştır. Kentteki yapılar çoğunlukla eğlence ve dinlenme amaçlı hizmet vermek üzere planlanmış, yeni kurulan büyük turizm tesislerinde çalışacak işgücünü içgöçle karşılamış, hızla artan nüfusuyla kentleşme hızı da artmıştır. TÜİK verileri incelendiğinde 1980'den itibaren nüfus artış oranı Türkiye ortalaması üzerinde olan kente ekonomik nedenlerle göç etmiş kişilerin tamamı vasıflı çalışan olmasa dahi çoğu iş bulabilmiş ya da az sermaye ile işyeri açabilmiştir.

Klasik kentleşme modellerinden farklı olarak turizm odaklı büyüyen kent, sadece deniz, güneş, kum turizmine ağırlık vermemiş, aynı zamanda kültür, spor ve kongre turizminde de büyük bir ivme kazanabilmiştir. Antalya'nın kentleşmesi incelendiğinde; Mullins'in tarif ettiği turizm kentleşme modeline uygun bir kentleşme modeli sergilediği görülmektedir. Nitekim hızlı göç alışıyla ülke ortalamasının çok üzerinde bir nüfus artışı, işgücü dağılım oranının turizm hizmet sektöründe yoğunlaşması, ülkemize gelen yabancıların büyük bir oranının Antalya'ya gelmesi, mekânsal yapıların birçoğunun turistlerin konaklama ve eğlenmesi amacıyla kurulmuş olması bunun en temel göstergeleri arasında sayılabilir. Antalya, turizm kentleşmesinin Türkiye'deki en somut ve en önemli örneği olarak turizmi önemli bir endüstri hâline getirmiş ve kent bu alan çerçevesinde değişimine neden olmuştur.

KAYNAKLAR

- Antalya Havalimanı Mülkü İdare Amirliği, İstatistikler. www.antalyahavalimani.gov.tr. (ET: 01.08.2019).
- Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. www.antalyakulturturizm.gov.tr (ET: 22.06.2019)
- ATSO (Antalya Ticaret ve Sanayi Odası). (2013). Rakamlarla Antalya. Antalya: ATSO.
- Balcıoğlu, İ. (2007). Sosyal ve Psikolojik Açıdan Göç. İstanbul: Elit Yayınları.
- Varkıvaç, B. (2012). Selçuklu Öncesi Antalya'sı ve Kaleiçi. Düünden Bugüne Antalya. Kaynak: <http://www.antalyakulturturizm.gov.tr>, (ET: 28.06.2019)
- Ceylan, M. A. (2013). Salihli'de (Manisa) İç Göçlerin Büyüklüğü ve Yönü, The Journal of Academic Social Science Studies, 6/6, 305-335.
- Coşkun, O. (2013). İç Göçler Açısından Erzurum İlinin Analizi, Doğu Coğrafya Dergisi, 13/20, 239-266.
- Esengil, R. (2002). Antalya neden Bu Kadar Bozuldu?, Mimarlık Dergisi, 305, 60-62.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İstatistikler. www.goc.gov.tr (ET: 11.07.2019).

- Gönüllü, A. R. (2010). Cumhuriyet Döneminde Antalya. İstanbul: Tarihçi Kitabevi.
- Güzel, S. ve Meder, M. (2011). Doğudan Göçün Denizli Toplumsal Yaşamındaki Yansımaları, Pamukkale Üniversitesi SBE Dergisi, 8, 117-136.
- Örs, H. (2005). Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 16/2, 204-210.
- Işık, Ş. (2005). Türkiye’de kentleşme ve kentleşme modelleri, Ege Coğrafya Dergisi, 14/1-2, 57-71.
- Karpat, K. (2003). Türkiye’de Toplumsal Dönüşüm. Ankara: Timaş Yayın.
- Kocaman, T. (2008). Türkiye’de İç göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-2000), <http://ekutup.dpt.gov.tr/nufus/kocamant/icgoc.pdf>, (ET: 11.09.2019).
- Manavoğlu, E. ve Kutlu, N. Ö. (2012). Antalya Kenti’nin 1950’den Günümüze Kentleşme Sürecinin Değerlendirilmesi, Düünden Bugüne Antalya. www.antalyakulturturizm.gov.tr, (ET: 18.08.2019).
- Mimarlar Odası Antalya Şubesi. (2006). Türkiye’nin Kıyı Bölgeleri, Mimarlık Dergisi, www.mo.org.tr (ET: 21.08.2019).
- Mullins, P. (1992). Cities for pleasure: the emergence of tourism urbanization in Australia, Built Environment, 18/3), 187-198.
- Gülcü, N. (2016). Alanya Halkevi ve Faaliyetleri, Cedrus. 4, 426-427.
- Gülcü, N. (2018). Çağlayan Dergisi’nin Antalya’nın Kültürel Hayatına Katkıları, Opus, 8/15, 1983-1999.
- Güçlü, S. (2002). Kentleşme ve Göç Sürecinde Antalya’da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci, Antalya: Kültür Bakanlığı.
- Sönmez, C. C. (2011). Antalya Mutasarrıfları, Valileri (1899-1950), İstanbul: Mimarlık Vakfı İktisadi İşletmesi.
- Işık, Ş. ve Zoğal V. (2017). Turizm Kentleşmesi Kavramı: Antalya Örneği, Ege Coğrafya Dergisi, 26/2, 71-94.
- Tekeli, İ. (2008). Göç ve Ötesi. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tolga, T. (2011). Küçük Gebze’nin Göç Serüveni. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). (2019), www.tuik.gov.tr (ET: 1.07.2019).
- Yakar, M. (2013). 21. Yüzyılın başında Türkiye’de iller arası göçlerin mekansal ve istatistiksel analizi, Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks. 5/3, 239-263.
- Zobu, V. Z. (1977). O Günden Bugüne. İstanbul: Milliyet Yayınları.